

Słowniczek żydologiczny

Aszkenazyjczycy – odłam społeczności żydowskiej, zamieszkujący środkową, wschodnią i częściowo zachodnią Europę. W Starym Testamencie – nazwa jednego z ludów żyjących na terenach na północ od Izraela.

Babiniec – miejsce w synagodze, zwykle nad salą główną lub w przybudówce, przeznaczone dla kobiet chcących uczestniczyć w nabożeństwie.

Czulent – nazwa potrawy przygotowywanej przez Żydów, jako główne danie na sobotni obiad – szabat. Tradycyjnie przygotowywany dzień wcześniej i trzymany w piecyku, tak by był gotowy na sobotę.

Diaspora – określenie skupisk żydowskich mieszkających poza Ziemią Świętą, rozproszonych po całym świecie, żyjących w oddzielnych i odległych od siebie wspólnotach.

El Shadaj – (hebr. El-Bóg, sadai-wszechmogący) – przydomek Boga w Biblii hebrajskiej.

Faryzeusze – żydowskie stronnictwo religijno-polityczne, istniejące od II w.p.n.e. do I wieku n.e.

Getto warszawskie – utworzona podczas okupacji niemieckiej, w Warszawie, 12 X 1940 roku, odrębna, ogrodzona murem wspólnota. Pierwsze getta żydowskie powstały we Włoszech w XVI wieku. Naziści nazywali getta neutralnym terminem „dzielnicami mieszkaniowymi”. W warszawskim getcie wybuchło 1 1943 roku powstanie.

Halacha – całość przepisów prawnych i religijnych oraz reguł postępowania, normujących życie wyznawców Judaizmu. Podstawą Halachy jest tzw. Prawo pisane czyli części legislacyjne Tory.

Ijar – wskazówka w kształcie ręki z wyciągniętym palcem wskazującym, wykonana z kości słoniowej, metalu szlachetnego lub drewna, pięknie ozdobiona, ułatwia odczytywanie Tory.

Jidysz – indoeuropejski język Żydów aszkenazyjskich. Ukształtował się on w X-XIII wieku, jako etniczny wariant językowy średniowiecznej niemczyzny (tzw. Jidysz-tajcz).

Kantor – przewodniczący śpiewem, modłom w synagodze.

Ladino – język Żydów sefardyjskich pochodny łaciny.

Menora – siedmioramienna lampa oliwna zapalana w Świątyni Jerozolimskiej każdej nocy.

Ner Tamid – „wieczna świeca” tzw. Światelko pamięci, płonące w synagogach na pamiątkę Świątyni Jerozolimskiej.

Obrzezanie – jeden ze znaków Przymierza z Bogiem, operacja przeprowadzana u noworodków w ósmym dniu życia, polegająca na usunięciu kawałka napletka członka męskiego. Zabieg wykonuje mohel.

Purim – radosne święto ustanowione na pamiątkę udaremnienia pogromu Żydów perskich. Wieczorem oraz po porannych modłach odczytuje się Księgę Estery opisującą te wydarzenia. Z okazji święta przebiera się w fantazyjne stroje, przesyła się prezenty znajomym, obdarowuje biednych.

Rabin – (rabi-„mój mistrz”) religijny przełożony gminy żydowskiej, posiada pozwolenie na orzekanie w kwestiach sądowych i rytualnych, nadzoruje nauczanie.

Syjonizm – ruch narodowy zmierzający do ustanowienia niepodległej ojczyzny Żydów w Palestynie. Termin pojawił się dopiero ok 1890 roku, kiedy zaczęły nasilać się tendencje antysemickie w Europie. Ojcem syjonizmu był budapesztański dziennikarz Teodor Hertzl.

Talmud – dzieło składające się z Miszny i będącej do niej komentarzem – Gemary. Istnieje Talmud Jerozolimski, ukończony w IV wieku oraz znacznie dłuższy Talmud Babiloński, pochodzący z VI wieku.

Ucho Hammana – tradycyjne dla kuchni żydowskiej nadziewane ciasteczka w kształcie trójkąta, wypiekane w przeddzień święta Purim.

Wyjście z Egiptu – wydarzenie biblijne, ze Starego Testamentu – wyjście Izraelitów z niewoli egipskiej, upamiętnione przez święto Pesach. Święto to stało się najważniejszym świętem żydowskim w czasach niewoli babilońskiej. W momencie uznania tego święta za najważniejsze judaizm stał się religią, która koncentruje się na pamięci i historii, przestając tym samym być religią naturalną celebrującą wydarzenia z porządku przemian i następowania po sobie pór roku.

Zeloci – w starożytnym judaizmie niejednorodne ugrupowanie, sprzeciwiające się rzymskiemu panowaniu nad Palestyną.